

N.F.S. Grundtvig “Festen for Grundtvig”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.19, maj 2022

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1853 (SJ: 1055)

Teksten er etableret af Kim Steen Ravn

Punktkommentarer og tekstredigering er skrevet af Kim Steen Ravn, redigeret af Steen Tullberg og Kirsten Vad

Indledning er skrevet af Kim Steen Ravn, redigeret af Vanja Thaulow og Steen Tullberg og Kirsten Vad

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Jes Fabricius Møller

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[A:1]

Festen for Grundtvig.

Torsdagen d. 8de Septb. fyldte **Nik. Fred. Sev. Grundtvig** de halvfyrd. Siden Vaaren har han skrantet, idet hans Nervesystem har på samme Maade været angrebet som for ni Aar siden. Landlivet, som han nød i et Par Maaneder, har dog kendelig styrket ham, og han synes atter at være godt ifærd med at genvinde sin gamle Sundhed. Imidlertid ønskede han ikke at tilbringe sin Aarsdag i Byen, men i Stilhed hos sin Slægt paa Gammelkøgegaard. Baade fra Byen og Landet samlede der sig dog ogsaa her en talrig Vennekreds omkring ham. De samlede sig trindt fra uden Indbydelse, men Gaardens Ejer, Hofjægermæster *Carlsen*, aabnede dem Alle med udmærket Velvillie sit gæstfri Hus, og her fandt da den Fest Sted, af hvilken vi mene, at vi saa meget mere skylde at meddele “Dannebrog” Læsere et Omrids, som den ej alene angik “den Danske Forenings” Formand og fandt Sted hos en af “den Danske Forenings” Bestyrere, men ret egentlig var udgaaet af selve “den Danske Forenings” Midte.

Omtrent Kl. 1 samledes man i den festlig smykkede Sal, der var prydet med et Maleri af **Grundtvigs** Fødested, Udby ved Vordingborg, samt hans laurbærkransede Marmorbyste, der er bestemt til i sin Tid at smykke hans Højskole. Den er udført af *Bissen* med stor Lighed og Finhed, med al sin Mæsters mærkværdige Sanddrthed og Aandrigthed i Opfattelse og Gengivelse, men den vil vistnok længst være de fleste af vore Læsere bekendt gennem en Mængde meget heldige Gibsafstøbninger. Maleriet, udført af den dygtige *Kyhn*, fremstiller ikke alene selve Grundtvigs Fødested, men den vide og smukke landlige Omegn, som var hans Barnedrømmes tidligste Vugge.

[A:2]Festen aabnedes med Afsyngningen af **Grundtvigs** egen Sang: “Moders Navn er en himmelsk Lyd,” hvorpaa Maleriet overraktes ham med følgende Linier:

“Danske og norske Qvinder hilse Dig venligst paa Din halvfjerdsindstyvende Aarsdag. Nordens Qvinde skylder Dig stor Taknemmelighed, og Efterslægten vil mindes det efter vor Dag. – Ofte har Din Røst trøstet og glædet os, og derfor have vi forenet os om at give Dig dette Maleri af Din Fødeegn som et ringe Tegn paa vor Taknemmelighed.”

(161 Underskrifter, af hvilke 23 fra Norge, foruden

“Forskjellige i Fyen” samt “Af en Sparebøsse.”)

Derpaa tog hans mangeaarige Ven, Præsten *G. Busck* i Brøndby, Ordet. Den hjertelige og dygtige Vennetale, hvormed han skildrede **Grundtvigs** præstelige og borgerlige Betydning ere vi endnu idag ved tilfældige Omstændigheder ude af Stand til at meddele, men vi ville dog heller ikke give Gangen i den, da vi nære et Haab om i et følgende Nummer at kunne gengive den temmelig nøjagtig efter Talerens egne Optegninger. Busck sluttede sin Tale med at overrække Jubeloldingen et egenhændigt Brev fra Danmarks Enkedronning, et Brev fra en Del norske Præster, et Brev fra det norske Studentersamfund samt et Gavebrev, hvilket vi strags nærmere skulle omhandle.

Brevet fra de norske Præster (paa samtliges Vegne underskrevet af *V. A. Wexels* og *H. Steensrud*) holder sig udelukkende til **Grundtvigs** Betydning for *Kirken*, og til *Kirken* holder sig da ogsaa hans Svar. Baade Brev og Svar ville vorde optagne i “Dansk Kirketidende”, hvortil vi altsaa maa henvise vore Læsere. – Det norske Studentersamfunds Brev lyder saaledes:

“Høiærværdige Hr. Pastor **Grundtvig!**

Det er os bekjendt, at De i disse Dage fylder Deres *halvfjerdsindstyvende Aar*, og medens danske Brødre **[A:3]**med Tak og Glæde omringe Dem, ville heller ikke vi være tause.

Ilde maatte vi kjende, hvad Stort og Ædelt der i vort Aarhundrede vaagnede og virkede i *Norden*, dersom **Grundtvigs** Navn ikke havde en dyb Klang i vort Øre; ringe

maatte vor Følelse være af vort Nordens Betydning først og fremst for sig selv, om vi ikke følte Trang til at ære den Mand, der i hened et halvt Aarhundrede har været Forkjæmperen for en gennemgribende fri og selvstændig Livsoplysning i nordisk Aand.

Deres Kjærlighed til Deres nærmeste Fædreland, til “Danmark deiligst Vang og Vænge,” Deres Kamp for Danskhedens Bevarelse og Oplivelse i alle Maader er bleven navnkundig; men i Deres rige Hjertes Ønsker og Forhaabninger vide vi, at også “gamle Norge” har sin Plads. Vi takke Dem for de Mindernes og Forhaabningernes Runer, De har ristet, de Kraftens og Oplivelsens Ord, De har talt, over Nordens Liv i det Hele og over vort Fædrelands især. Vi takke Dem dobbelt, fordi De under hvide Haar stævnedes hid over Bølgerne, færdedes venlig blandt os og lod *Grundtvigs Skjalderøst* høres i vor Midte!

Er der end ikke liden Forskjel baade paa det Kjendskab, Enhver af os har til Deres Tanker i det Enkelte, og paa den Tilegnelse, De har vundet imellem os – i *Eet* ere vi enige: i Følelsen af, at Deres Liv er en *Vinding* for *Nordens Liv!* Eet Ønske dele vi, at det maa undes Dem endnu gennem en Række af Aar, rige paa Glæder for Dem selv og Deres Kjære, at øge denne Vinding, og hos alle Ædlinge i Norden vinde den fordomsfri *ærbødige Opmærksomhed*, som en Virksomhed saa aandelig stor og hjertelig riig, som vi have sporet Deres at være, baade har Krav paa og sikkert mere og mere vil finde baade paa *Marken* og hos *Fjeldet!*

Med denne Lykønskning, høiærværdige Hr. Pastor **Grundtvig!** hilser Dem paa Deres halvfjerdsindstyvende Aarsdag, ifølge fattet Samfundsbeslutning,

det norske Studentersamfund.

Christiania, i Studentersamfundets Bestyrelse, i August 1853.

H. Grønn. Carl Kierulf. Fr. Bekkevold.
A. Borchgrevink. Chr. Arneberg.”

Det vil formodentlig findes rigtigt, at vi et Øjeblik forlade Tidsfølgen for allerede her at meddele Svaret paa dette smukke og hjertelige Vennebrev. Grundtvigs Svar til Samfundet lyder da saaledes:

“Til det Norske Studenter-Samfund.

Det var mig en overraskende Glæde paa min 70de Aarsdag at modtage et Samfunds venlige og hædrende Lykønskning, paa hvis Opmærksomhed jeg vel tidligere, og navnlig **[[A:4]1851**, modtog saa uforglemmelige Beviser, og i hvis Ihukommelse jeg vel inderlig ønsker at leve, selv naar mine Øine ei længer seer Solen, men til hvis Kundskab jeg dog slet ikke tænkte, det var kommet, hvad jeg selv vidste meget lidt om, at mine nærmeste Venner i Aar vilde bringe mig en høitidelig Lykønskning og berede mig en overordenlig Glæde, ved at aabne mig Udsigten til endnu i Livets Aftenstund at see en saadan Høiskole reise sig for folkelig Livs-Oplysning, som jeg i mange Aar indstændig har opmuntret til, og bitterlig beklaget Savnet af.

Bedre kan jeg nu ikke takke Samfundet for den glædelige Lykønskning og den venlige Betragtning af mine Bestræbelser for “en fri og selvstændig Livs-Oplysning i Nordisk Aand” end ved at ønske, ret af Hjertet ønske det Norske Studenter-Samfund den Lykke og Ære, at der i dets Midte maa udvikle sig og af dets Midte udgaae store

Kræfter til gennemgribende at udføre hvad jeg egenlig kun med Skjalde-Øiet kunde betragte og med Skjalde-Tungen prise, da Tiden i mine Dage ei endnu var moden til det Oplysningens, Nordisk Oplysnings og Videnskabeligheds Kæmpeværk, der ene kan og, om Gud vil, skal forklare baade vore nordiske Stamfædres stærke Drømme og stolte Bedrifter.

De veed det maaskee alle, som nu med Ungdoms-Ild og Indfødsret i "Kæmpers Fødeland" stræbe at ære Samfundet, Fædernelandet og Nordens Aand, men dog vil jeg baade for Nærværendes og Tilkommendes Skyld anmærke, at hvad jeg kalder fri og selvstændig Livs-Oplysning i Nordisk Aand maatte til sin Middelpunkt have en stor videnskabelig Høiskole, fælles for alle Nordens Stammer, og opført i Engelsk Stil, ikke med smaaligt Hensyn paa det bedste Kjøb, men med stadigt Hensyn paa de bedste Midler til at fremkalde og vedligeholde et ægte videnskabeligt Liv i Nordisk Aand hos dem af alle Stammerne, som dertil viste udmærket Lyst og Anlæg. Ligeoverfor denne fælles videnskabelige Høiskole skulde de folkelige Høiskoler staae trindt i Norden, som virkede i samme Aand til den folkelige og fædernelandske Oplysning og Dannelse, som baade Lærd og Læg i ethvert Rige maa have tilfælles, naar Livet og Lyset ikke som nu skal udelukke men favne hinanden. Midt imellem skulde Planteskolerne for Embedsmænd reise sig, med Opmærksomhed til begge Sider, men dog med herskende Hensyn til *Embeds-Dygtigheden*, som nu ved vore Høiskoler saa godt som aldeles oversees. Først saaledes vilde jeg ansee Nordens Oplysnings-Væsen for ordnet i Nordens Aand, og føle mig sikker paa, at det med vore nordiske Stammers aandelige Kæmpekræfter og Sands for det Ægte, vilde blive vidunderlig frugtbart for Menneske-Livet og Folke-Livet i alle Retninger.

Jeg kunde vistnok ønske endnu engang paa længere Tid og i videre Omfang end sidst at gjæste og betragte det kjære Norge, men jeg er dog saa glad ved at mindes hvad jeg i |[A:5]faa Dage og i en snevrere Kreds har seet og erfaret, og maa vel i min Alder indskrænke Ønsket til, at jeg endnu, da det lakker mod Aften, maatte kunne udrette Noget, der var den venlige Opmærksomhed værd, som Samfundet har skienket, og vil sikkert fremdeles skienke mine Bestræbelser for et Nordisk Gyldenaar, der kunde forsvare og forklare vor gamle Guldalder!

Gud velsigne og bevare gamle Norge!

Kbhvn. d. 12te Septb. 1853.

Ærbødigst og venligst

N. F. S. Grundtvig."

Tilbage staar Gavebrevet. – For paa en værdig Maade at hædre **Grundtvig** paa hans halvfjerdsindstyvende Aarsdag udgik der i Maj Maaned i al Stilhed en Indbydelse til danske og norske Mænd og Kvinder, udstædt af ni Medlemmer af "den Danske Forening" (∴ Kandidat *P.O. Boisen*, Kandidat *C. J. Brandt*, Præsten *G. Busck*, Præsten *P. A. Fenger*, Landmaaler *A. Fleischer*, Kandidat *L. Gøricke*, Justitsraad *H. C. Hansgaard*, Professor *N. Høyen* og Etatsraad *N. M. Spandet*) samt tvende af hans Venner blandt Norges Præster (de allerede nævnte *H. Steensrud* og *V. A. Wexels*). Man opfordrede i denne Indbydelse Ligesindede til at sammenskyde en Sum, der kunde sætte Jubeloldingen istand til paa hans

halvfjerdsindstyvende Aarsdag at grundlægge **en Folkelig Højskole**, som skulde ordnes efter hans Bestemmelser og bære hans Navn. De trange Tider, som indtraadte strags efter Indbydelsens Udstædelse, gave kun ringe Udsigt til at gennemføre en saadan Plan. Imidlertid overgik Udfaldet langt Forventningerne. Baade i Danmark og Norge mødte Indbydelsen god Modtagelse, og paa den bestemte Dag kunde man overrække den bolde Forkæmper gennem mere end en Menneskealder for *dansk Oplysning i nordisk Aand* følgende

“Gavebrev

til

N. F. S. Grundtvig

fra

Danske og Norske Mænd og Kvinder

paa hans halvfjerdsindstyvende Aarsdag

d. 8de September 1853.

Højærværdige Pastor Grundtvig!

De fylder idag de halvfjerdsindstve Aar, og staar iblandt os som den gamle Lærer, til hvis Røst vi Ældre som Yngre have lyttet med Tillid og Glæde. Som Herrens Tjener i den Danske Kirke, som Nordisk Skjald og Historiker, **[[A:6]]** – som Taler og Skribent – har De henved et halvt Aarhundrede med Kraft og Nidkærhed kæmpet og levet for os og vore Efterkommere, og Gud den Almægtige har lagt sin Velsignelse til Deres Gjerning. Vor Tak ville vi helst bringe Dem, ved i Livet at vise, at De ikke har arbejdet forgæves, men dog har en Del af Deres Venner ogsaa følt sig tilskyndede til, idag at give Dem et Tegn paa deres Taknemmelighed.

Det er blevet et kært Hverv for os Underskrevne, – ni Medlemmer af “den Danske Forening” og tvende af Deres Venner blandt Norges Præster, – i flere hundrede Danske og Norske Mænds og Kvinders Navn, at overrække Dem en Gave, hvormed vi bede Dem, paa denne Deres 70de Aarsdag, at grundlægge en “Folkelig Højskole”, som skal ordnes efter Deres Bestemmelser og bære Deres Navn.

Vi vide det vel, at en Pengesum, og især en saa liden, som den vi endnu kunne bringe (7000 Rbd.), kun kan danne en *ringe* Begyndelse til en Bygning som den Skole for Livet, der har staaet for Deres Øje; men vi tage det som et godt Varsel for, at Kærligheden til Fædernelandet, en levende Folkeoplysning og begge disses utrættelige Forkæmper ikke maa være ringe, siden selv en saadan *Begyndelse* har kunnet gøres i en betrængt Tid. Vi nære den Fortrøstning, at den kan blive en *god* Begyndelse til et Værk, hvoraf De endnu i Deres Livs Aften maa kunne se glædelige Frugter, og at Samtid og Efterslægt vil bygge videre paa denne Grundvold, til Guds Ære og det Fædernelands Bedste, De tjente i Kærlighed.

Gud skjænke Dem endnu længe Liv og Kraft til at virke iblandt os!”

(471 Underskrifter, hvoraf 92 norske.)

Om dette Gavebrev, og hvad dermed staar i Forbindelse, have de ærede Indbydere i sin Tid lovet os en nærmere Meddelelse til "Dannebrog;" derfor skulle vi her endnu kun tilføje, at der senere er indkommet forskellige flere Bidrag, end dem Brevet ommælder, samt at Indbyderne have modtaget saa mange Tilbud om *aarlige* Bidrag til Højskolen, at de ogsaa heri maa se en forøget og forstærket Opfordring til at fortsætte deres saa heldig begyndte Virksomhed. Vi ville derfor med "Dansk Kirketidende" haabe, at der i Sandhed skal være gjort en Begyndelse, om end kun ringe, til et Værk, hvoraf Fædrelandet næst Guds Hjælp skal i Tiden kunne høste velsignede Frugter; og af Hjærtet ville vi ønske, at den gamle utrættelige Talsmand for Kirkens Tro, for Folkets Frihed og for en dansk, en levende Oplysning endnu i sine Dages Aften maa faa Glæde af at styre, lede og ordne et Værk, som han igennem et langt og daadrigt Liv har tidlig og silde arbejdet paa at fremkalde, og paa hvilket han stedse har haabet – imod alt Haab.

Da Gavebrevet var ham overrakt, blev følgende Sang |
[A:7]afsungen, forfattet af hans Ven igennem det meste af et halft Hundrebaar, af "Hjærteskjalden" *Ingemann*:

- 1 "Nordens Aand paa Kæmpetunge
Risted Runen, dyb og stærk,
Og som Kirkeklokker runge,
Toned Sjælens Orgelværk.
Sang om gyldne Tid i Norden
Fløi mod Sky fra Oldtids Grav,
Aandelyn med Ordets Torden
Lysned over Klint og Hav.
- 2 Hvo var Kæmpen mellem Skjalde,
Som med Orgelsang i Bryst
Kunde Liv i Dødt fremkalde
Med sin Kirkeklokkerøst?
Hvo var *han*, som i det Fjerne
Saae med Glands fra Evighed
Danmarks gyldne Lykkestjerne,
Nordens Sol, som ei gaaer ned?
- 3 Her han staaer med hvide Lokker,
Syvti Vintre har han seet,
End ham Jættemagt ei rokker,
Hvad han skued alt er skeet:
Store Glimt af Gyldentiden
Lysned alt med evig Glands,
Nordens Aand i Jættestriden
Vandt sin største Seierskrands.

4 Danmarks Stjerne skal ei dale!
Trods hver giftig Dragesky!
Livet trodser Dødens Dvale,
Aandens Røst blev Tordengny!
Over Kæmpeskjaldens Pande
Flammer Aandens Lys endnu!
Hvergang Kæmper her opstande,
Kommers skal hans Navn ihu!”

Derpaa tog **Grundtvig** selv Ordet, aldeles uforberedt og dybt bevæget, som han var. Han havde end ikke haft den fjærneste Anelse om den Glæde, den Overraskelse, hans Venner saaledes havde beredet ham; men han lovede, at, saalænge Vorherre endnu vilde spare ham Liv og Kræfter, skulde han trøstig og trolig arbejde i den Gerning, hans Venner havde betroet ham, for det Maal, som han tidlig havde higet efter, og som han aldrig skulde tabe af Sigte. Desværre kunne vi dog ikke gengive det vingede Ord, som ikke forud var fæstet til Papiret, ej heller blev det bagefter.

Den egentlige Højtidelighed sluttedes under Afsyngningen af “Danmark, dejligst Vang og Vænge.” Men i **[[A:8]]**den varme, milde Septemberluft tilbragte man endnu nogle dejlige Timer i Skov og Have, hvor den forekommende Vært havde dækket et stort Middagsbord for alle de mange Gæster, der paa egen Indbydelse havde trængt sig sammen omkring ham. At der var en livlig Stemning ved det gæstfri Bord, hvorover Dannebrog vajede fra Træernes Toppe, og hvor den ene fædrelandske Sang afløste den anden, – behøve vi næppe at tilføje. Ved de udbragte Skaaler skulle vi heller ikke opholde os, thi det følger af sig selv, at hverken Jubeloldingen glemtes, ej heller hans Højskole, ej heller det trefoldige Norden, ej heller Nordens Kvinder. Baade de nævnte Skaaler og mange flere bleve tømte under Kanonernes Torden; ja selv *“fruges consumere nati”* bleve ihukommede, det er: alle de mange, som i lange Aarrækker have nydt Frugten af **Grundtvigs** evig rastløse Virksomhed, med alle de smaa, de endnu ufødte, som fremtidig skulle gøre det samme.

Men denne Skaal, mene vi, den omfatter sagtens hele det nuværende Norden, og det tilkommende med; ja ikke Norden alene.
